

“Neftçilər günü” qarşısında

GEOFİZİKLƏR PEŞƏ BAYRAMLARINI YÜKSƏK ƏMƏK NAİLİYYƏTLƏRİ İLƏ QARŞILAYIR

Ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin müdrik və uzaqgörən siyasəti nəticəsində imzalanmış “Əsrin müqaviləsi”nin möhtərəm prezidenti-miz cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə uğurla reallaşdırılması Respublikamızda neft-qaz sənayesinin inkişafına, o cümlədən kəşfiyyat və mədən geofizikası, eləcə də mühəndisi-geoloji tədqiqat işlərinin genişləndirilməsinə və inkişafına geniş imkanlar açmışdır.

Mələm olduğu kimi, neft sənayesinin bütün aparıcı sahələrində - istər yeni yataqların axtarışı və kəşfiyyatında, istər də mövcud yataqların işlənməsində əsas geoloji-hidrokinamik informasiya bazası məhz geofiziki tədqiqatlar vasitəsilə yadılır.

Geofiziki tədqiqatların əsas istiqamətləri neftli-qazlı rayonların dərinlik geoloji quruluşunun öyrənilməsi, müxtəlif tipli strukturların kəşfiyyat qazılması üçün hazırlanması və neft-qazlılığının proqnozu, quyuların geoloji kəsilişinin öyrənilməsi, qazmada geoloji-texnoloji tədqiqatlar, etiyatların hesablanma parametrlərinin hazırlanması, neftli obyektlərin perforasiyası, yataqların işlənməsinə geofiziki nəzarət, müxtəlif təyinatlı mühəndisi-geoloji tədqiqatların aparılmasında ibarətdir.

Son illərdə maddi-texniki bazası əsaslı dərəcədə yeniləşdirilmiş və gücləndirilmiş Geofizika və Geologiya İdarəsinin (GGİ) əməkdaşları yeni yataqların axtarışı və kəşfi, eləcə də aşkar olunmuş yataqların işlənməsi istiqamətində fədakarlıqla çalışmış və xeyli nailiyyətlər əldə etmişlər.

Ötən illərdə olduğu kimi, 2015-ci ilin sentyabrından keçən dövr ərzində İdarəmizin əmək kollektivi Azərbaycanın quru və dəniz sahələrində, eləcə də yataqlarında genişşaxəli, müxtəlif xarakterli tədqiqatlar aparmış və maraqlı geoloji nəticələr əldə etmişdir.

Qeyd edək ki, keçən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə xammal və materiallar üzrə 2 630 min manat, enerji üzrə isə 1,5 min manat xərclərə qənaət edilmişdir.

Geofizika və Geologiya İdarəsinin strukturuna daxil olan qurumlar – “Kəşfiyyatgeofizika” (KGİB), “Mədəngeofizika” (MGİB) və “Kompleks Mühəndisi-Axtarış” (KMA İB) İstehsalat bölmələri öz işlərini həm yerli, həm də xarici şirkət və kompaniyaların sifarişləri əsasında formalaşdırırlar.

2015-ci ilin sentyabrından bu günə qədər Kəşfiyyatgeofizika İstehsalat Bölmələri tərəfindən Abşeron yarımadasının şimalında yerləşən Qoşadaş sahəsinin

də Mezokaynozoy çöküntülərinin geoloji quruluşunun öyrənilməsi, kollektorların yayılma arealinin müəyyənləşdirilməsi, məhsuldar obyektlərin seçilməsi məqsədi ilə aparılan üçölçülü (3D) seysmik kəşfiyyat işləri başa çatdırılmışdır. Ümumilikdə 150 kv.km sahədə üçölçülü seysmik kəşfiyyat işləri yerinə yetirilmişdir. Dəniz tədqiqatları başa çatdıqdan sonra seysmik məlumatların emal işlərinə başlanılmışdır. Hazırda seysmik məlumatların emal və interpretasiyası başa çatmaq üzrədir və dördüncü rübün əvvəllərində yekun hesabatın sifarişçi təşkilatına – “Azneft” İstehsalat Birliyinə təhvil verilməsi nəzərdə tutulmuşdur. 2016-cı ilin may ayında Kəşfiyyatgeofizika İstehsalat bölməsinin dəniz seysmik ekspedisiyası Bulla-dəniz sahəsində 350 x.km həcmində ikiölçülü (2D) seysmik kəşfiyyat işlərini həyata keçirməyə başlamış və artıq nəzərdə tutulan tədqiqatlar qısa müddətdə müvəffəqiyyətlə yerinə yetirilmək üzrədir.

İllik plana uyğun olaraq quru sahələrində də kəşfiyyat işlərinə başlanmışdır. Belə ki, Aşağı Kür NQR-in Xıdırlı-Bəndovan sahəsinin geoloji qurulu-

şunun dəqiqləşdirilməsi, üçölçülü modelinin tərtib edilməsi və sahə üzrə kollektorların yayılma arealinin proqnozlaşdırılması məqsədilə cari ilin iyun ayında etibarən tədqiqat sahəsində 94 kv.km üçölçülü seysmik və 525 x.km qravimaqnitometrik kəşfiyyat işlərinin yerinə yetirilməsinə başlanmışdır. Hazırda planlaşdırılan iş həcminin 80%-dan çox hissəsi yerinə yetirilmiş və işlər davam etdirilir. Seysmik tədqiqatlar müasir tipli 10000 kanallı “Scorpion”, Qravimaqnitometrik müşahidələr isə “Autograv Scintrex CG-5” tipli qravimetr və PKM-1M tipli maqnitometrə yerinə yetirilir.

Çöl işləri iki növbəli iş rejimi ilə yerinə yetirilir, səyyar düşərgələrin yaradılması nəticəsində yanacaq-sürtkü və digər materiallara xeyli qənaət olunur, əlavə məsrəflərin qarşısı alınır. İşlərin

daha səmərəli təşkil edilməsi məqsədilə Geofizika və Geologiya İdarəsinin rəhbər işçiləri və müvafiq mütəxəssisləri tez-tez iş sahəsinə ezam olunur, işçilərin sosial-məişət şəraiti ilə yaxından tanış olur, çöl işlərinin aparılmasına, alınmış materialların keyfiyyətinə baxış keçirilir, aşkar olunmuş çatışmazlıqların aradan qaldırılması üçün yerində lazımı tədbirlər həyata keçirilir.

Əməkdaşların yüksək peşəkarlığı və zəngin təcrübəsi sayəsində sıx yaşayış məntəqələri, bataqlıq və digər mürəkkəb yerüstü şəraiti ilə səciyyələnən tədqiqat sahələrində işlər ətraf mühitin qorunması, əməyin mühafizəsi və təhlükəsizlik texnikası qaydalarına tam riayət olunmaqla beynəlxalq standartlara uyğun olaraq aparılır, yüksək keyfiyyətli geofiziki məlumatlar alınır.

Çöl və dəniz tədqiqatları nəticəsində alınmış geofiziki məlumatların emal və interpretasiyası beynəlxalq standartlara cavab verən “ProMax”, “Landmark”, “DV SeisGeo”, “Kingdom Suite” və “Petrel” tipli proqram paketləri ilə təmin olunmuş geofiziki materialların emal və interpretasiyası eksp-

siyası tərəfindən yüksək peşəkarlıqla aparılır.

Bundan başqa, “BP”, “Total”, “Chevron”, “Nobel Oil”, “Statoil” və s. şirkətlərin sifarişləri ilə Abşeron yarımadası və ona bitişik dəniz ərazisi, Yevlax-Ağcabədi çökəkliyi, Dan-Ulduzu, Əşrəfi və s. sahələr üzrə seysmik məlumatların rəqəmləşdirilməsi, yenidən emal və interpretasiyası işləri də yerinə yetirilmiş və hazırda bu işlər davam etdirilir.

Fərəhli haldır ki, Geofizikanın əsas istiqamətlərindən biri olan quyu geofizikası işlərinin ilkin təşəkkül mərkəzlərindən biri məhz Azərbaycan olmuşdur.

Hazırda Mədəngeofizika İstehsalat bölməsinin mütəxəssisləri tərəfindən Azərbaycanın quru və dəniz ərazilərində KQİT-in, Azneft İB-nin, SOCAR AQS-nin və Respublikamızda

neft-qaz hasilatı sahəsində fəaliyyət göstərən müstəqim müəssisələrin qazma və istismar quyularında, qazmada olan quyularda kompleks mədən-geofiziki tədqiqat işləri, qazmaya geoloji-texnoloji nəzarət, eləcə də istismar quyularında perforasiya-atma və quyuların işlənməsinə nəzarət məqsədilə geofiziki tədqiqat işləri müvəffəqiyyətlə yerinə yetirilir.

Quyularda geofiziki tədqiqat işləri əsasən elektrik, radioaktiv, akustik karotajdan, inklinometriya, kavernometriya və termometriyadan, yataqların işlənməsinə geofiziki, quyuların qazılmasına geoloji və texnoloji nəzarətdən, perforasiya və s.-dən ibarət olmuşdur. İdarəmiz “Azneft” İB-nin tabeliyindəki Neft-Qazçıxarma idarələri, “Kompleks Qazma İşləri” Tresti, eləcə də Respublikamızda fəaliyyət göstərən SOCAR AQS, “Neftçala OCL”, “Gulf Drilling Supply FZE”, “AzGerNeft MMC”, “Shirvan OCL”, “Surakhani Oil OC”, “Balakhani OCL” və Salvar Oil kimi şirkət və təşkilatların sifarişlərini yerinə yetirmişdir.

Bu işləri uğurla yerinə yetirmək məqsədilə alınan ilkin nəticələr mütəmadi olaraq sifarişçi

təşkilatların nümayəndələri ilə birgə müzakirə edilir, alınmış nəticələr, eləcə də yeni texnika və texnologiyaların tətbiqinin nəticələri dəyərlandırılır.

Mütəxəssislərimiz tərəfindən Günəşli, Neft Daşları, Ümid, Bulla dəniz Eldaroyuğu, Qərbi Abşeron və Qaradağ sahələrində qazılan quyularda kompleks qaz karotajı və qazmaya geoloji-geokimyəvi-texnoloji nəzarət işləri aparılmışdır. Bu zaman işlərin nəticələri birbaşa onlayn sistemində SOCAR-ın baş ofisinə və sifarişçi təşkilatlara ötürülmüşdür ki, bu da sifarişçi təşkilatlara qazma prosesini birbaşa izləməyə şərait yaradır və quyularda baş vermiş geoloji-texnoloji mürəkkəbləşmələrə operativ müdaxilə etməyə imkan verir.

Geofizika və Geologiya İdarəsi qazma quyularında geofi-

ziki tədqiqat işlərini yerinə yetirmək üçün qazma vaxtı karotaj kimi ən müasir texnoloji yenilikləri tətbiq edir. Qazma vaxtı karotaj M/LWD işləri İdarədə 2012-ci ildən başlanmışdır, Hazırda qazma vaxtı karotaj işləri Qaradağ sahəsində qazılan 481 sayılı quyuda aparılır və burada quyunun layihələndirilmiş horizonta çatdırılması üçün programlaşdırılmış eyniləşdirilməsi tətbiq olunur. İşlər Compass proqramı vasitəsilə yerinə yetirilir.

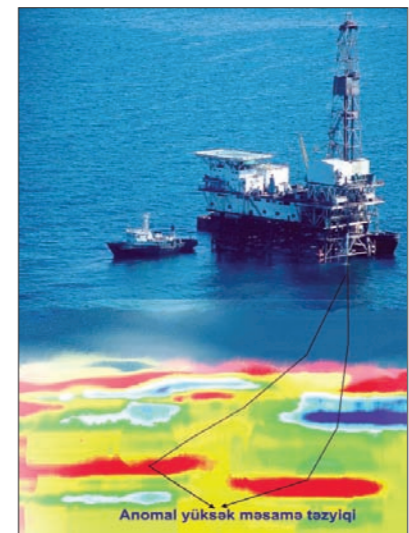
Geofizika və Geologiya İdarəsinin əsas fəaliyyət istiqamətlərindən biri də Kompleks Mühəndisi Axtarış İstehsalat Bölməsi (KMAİB) tərəfindən quruda və dənizdə aparılan mühəndisi-geoloji tədqiqat işləridir.

KMA İB tərəfindən dənizdə və quruda mühəndisi-geoloji və struktur xəritəalma qazması, batimetriya, fasiləsiz seysmoakustik profiləmə (FSAP), sonar planalma, süxur nümunələrinin götürülməsi və onların kompleks fiziki-mexaniki xüsusiyyətlərini təyini, sualtı kəşfiyyat video sistemi vasitəsilə hidrotexniki qurğuların, eləcə də müxtəlif kommunikasiya xətlərinin texniki vəziyyətlərinin vizual

öyrənməyə imkan verən, uzaqdan idarə olunan video sistem - ROV və “Multibeam” çoxşaxəli exolotla Günəşli sahəsində tədqiqat işləri aparılmışdır.

Geofizika və Geologiya İdarəsində kadr hazırlığına, gənclərin məsul işlərə cəlb edilməsinə, onların nəzəri və təcrübə biliklərinin zənginlənməsinə geniş diqqət yetirilir. Gənc mütəxəssislər müxtəlif ixtisasartırma kurslarında, treninqlərdə, təcrübə mübadilələrində öz biliklərini artırır və bu işlər mütəmadi davam etdirilir. Təkcə bu il 160-dan artıq mütəxəssis müxtəlif ixtisasartırma kurslarında, treninqlərdə, təcrübə mübadilələrində öz ixtisaslarını artırmış və bu işlər mütəmadi davam etdirilir.

İşçilərin sosial vəziyyətinin yaxşılaşdırılması idarə rəhbərliyi və həmkarlar ittifaqının daim diqqət mərkəzindədir. Belə ki, çöl işlərinin yerinə yetirilməsi zamanı işçilərin sosial-məişət şəraitinin müvafiq qaydada təmin olunması üçün lazımı tədbirlər görülmüşdür. Əməkdaşların iş sahəsinə yaxın ərazidə yerləşən bazalar lazımı vəsaitlərlə, avadanlıqlarla təmin olunmuş və eyni zamanda, dəniz şəraitində çalışan işçi heyəti

üçün də müvafiq şərait yaradılmışdır.

İşçilərin və onların ailə üzvlərinin mənalı istirahətini təşkil etmək məqsədilə qısa müddətli Nabran istirahət zonasının “Qoşa-Çinar” i/m 200 nəfərə 2 günlük gəzəşli göndərişlər verilmişdir. İşçilərin sağlamlıqlarının bərpası məqsədilə “Nabran”, “Meşəbəyi”, “Park Qusar”, “Pardlı”, “Naftalan” sanatoriyası və s. istirahət mərkəzlərinə gəzəşli göndərişlər verilmişdir.

Geofizika və Geologiya İdarəsinin İdarəetmə aparatı və struktur bölmələrində rəhbərlik tərəfindən təsdiq olunmuş planlar əsasında əməyin mühafizəsi, təhlükəsizlik texnikası və ekologiya sahəsində də müəyyən işlər görülmüşdür. Əməyin mühafizəsi xidmətinin işi “Azərbaycan Neft Sənayesində Əməyin Mühafizəsini İdarə Etməyin

Vahid Sistemi”nin, “Neft və Qazçıxarma Sənayesində Təhlükəsizlik Qaydaları”nın və “Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsi”nin, TS EN ISO 9001 “Keyfiyyət”, TS EN ISO 14001 “Ətraf Mühit” və TS 18001 OHSAS “Əməyin mühafizəsi və təhlükəsizliyi idarəetmə sistemi” beynəlxalq idarəetmə sistemi standartlarının tələblərinə əsasən təşkil olunmuşdur.

Böyük minnətdarlıq hissi ilə qeyd etmək istərdim ki, İdarəmizin qazandıqı müvəffəqiyyətlərdə rolu olan mütəxəssislərin əməyi Respublika və ARDNŞ-in rəhbərliyi tərəfindən daim diqqət mərkəzində saxlanılır və yüksək qiymətləndirilir. Bütün bunların nəticəsidir ki, hazırda sıralarımızda çalışan əməkdaşların bir neçəsi sinələrində “Tərəqqi” medalı daşıyır, bəziləri isə “Əməkdar mühəndis” fəxri adı ilə fəxr edirlər. Onlarca əməkdaşımız ARDNŞ-in “Fəxri fərmanı” ilə təltif olunmuşdur.

Sonda mən bir daha xatırlatmaq istərdim ki, xalqımızın ümummilli lideri Heydər Əliyevin böyük uzaqgörənliklə işləyib-hazırladığı neft strategiyasının Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla həyata keçirilməsi Respublikamızda dayanıqlı və davamlı sosial-iqtisadi inkişafa nail olunması, onun inkişaf etmiş dövlətlər sırasına çıxması ilə nəticələnmişdir. Fərəhli haldır ki, bu nailiyyətlərdə həmişə ölkə Prezidentinin dəstəkləyən, ona sadıq olan Azərbaycan neftçilərinin, o cümlədən neftçi geofizik və geoloqlarımızın da əməyi az deyil.

“Əsrin müqaviləsi”nin 22 illiyi, Neftçilərin peşə bayramı - 20 sentyabr “Neftçilər günü” münasibəti ilə kollektivimiz adından bütün neftçilərin ailəsini səmimi qələbdən təbrik edir, onların hər birinə uzun və mənalı ömür, möhkəm cansağlığı, xoşbəxtlik, işlərində yeni-yeni uğurlar arzulayırıq!

Elçin ŞİRİNOV,
SOCAR-ın Geofizika və Geologiya İdarəsinin rəisi.